de groene ruimte

Nader onderzoek plangebied Veldjesgraaf 2, Ederveen

de groene ruimte

Nader onderzoek plangebied Veldjesgraaf 2, Ederveen

Colofon

Titel . . . . . : Nader onderzoek plangebied Veldjesgraaf 2, Ederveen

Projectnummer: . . : 13443

Opdrachtgever . . . : DroDun Ederveen Projectontwikkeling B.V.
Postbus 530
6710 BM Ede

Datum . . . . . : 18 november 2013
Status rapport . . . : eindrapport / definitief
Bestand . . . . . : 13443 Nader onderzoek Veldjesgraaf2.wpd

Opdrachtnemer . . : De Groene Ruimte BV
Postbus 400
6700 AK Wageningen
tel. 0317-423969
dgr@dgr.nl www.dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie,
Naam . . . . . : ir. P.A.F.M. Reijbroek
Handtekening: . . . :

Auteursrecht . . . . : De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

Aansprakelijkheid . : Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Werkwijze 5

3. Resultaten 7

4. Analyse 9

5. Conclusies en adviezen 11

Bronnen 13

Bijlage 1. Resultaten per veldbezoek

Bijlage 2. Kaart met locaties

Begrenzing plangebied (globaal) (bron ondergrond: Bing maps)

Impressie gebouwen in plangebied

1. Inleiding

In opdracht van Dro Dun Ederveen Projectontwikkeling BV te Ede heeft De Groene Ruimte BV in januari 2013 een oriënterend onderzoek (quickscan) uitgevoerd naar beschermde natuurwaarden voor het plangebied Veldjesgraaf 2 te Ederveen (De Groene Ruimte, 2013).

Het plangebied is gelegen ten zuiden van de Schoolstraat en ten westen van de bebouwing van Ederveen. Het betreft een aantal agrarische percelen, een tennisbaan en een agrarisch bedrijf met bijbehorend erf. Een uitgebreide beschrijving van het plangebied is opgenomen in de rapportage van het onderzoek naar de natuurwaarden (De Groene Ruimte, 2013).

Het plangebied wordt opnieuw ingericht waarbij de aanwezige elementen worden geamoveerd en een nieuwe woonwijk wordt gebouwd (ingreep). De ingreep is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Uit bovengenoemd onderzoek kwam naar voren dat door de ingreep:
- mogelijke vaste zomer- en paarverblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van streng beschermde vleermuizen worden verstoord;
- mogelijk jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus worden verstoord;
- streng beschermde vissoorten zoals Bermpje en Kleine modderkruiper voor kunnen komen, die bij werkzaamheden aan de watergang verstoord kunnen worden;
- de Das mogelijk foerageergebied of functioneel leefgebied verliest.

Vaste verblijfplaatsen en functioneel leefgebied van genoemde soorten zijn middels de Flora- en faunawet (FF-wet) streng beschermd. Om uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid en het gebruik van verblijfplaatsen is in de periode april tot oktober gericht nader onderzoek uitgevoerd.

In deze rapportage wordt verslag gedaan van dit nader onderzoek. Na een toelichting op de werkwijze worden de resultaten beschreven en geanalyseerd, gevolgd door de conclusies en aanbevelingen inzake de betekenis van de FF-wet voor deze ingreep. Als bijlage zijn de resultaten per veldbezoek en een kaart met locaties waar in de tekst naar verwezen wordt bijgevoegd.

2. Werkwijze

In het plangebied is gericht nader onderzoek gedaan naar vleermuizen, Huismus, Das en vissen. Tijdens het voorjaar, de zomer en het najaar van 2013 zijn zes veldbezoeken uitgevoerd door een ervaren ecoloog[1]. Daarbij zijn het Vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureau's et al, 2013) en de soortenstandaards (Dienst Regelingen, 2011a, 2011b, 2011c) als richtlijn gebruikt. Tijdens het veldwerk is gericht gezocht naar vaste verblijfplaatsen van genoemde soorten en is getracht de functie van het plangebied voor de soorten vast te stellen. In onderstaande tabel zijn de data en omstandigheden van het veldwerk weergegeven.

Veldbezoeken

Datum en tijd	*Hoofdzakelijk gericht op*	*Weersomstandigheden*
29 april 05:00u-09:00u	Huismus en Das	Half bewolkt, wind 3-4 Bft, temperatuur 6 °C.
15 mei 2013 05:00u-10:00u	Huismus en vissen	Bewolkt, wind 2 Bft, temperatuur 11 °C
01 juni 2013 04:00u-06:15u	Vleermuizen en Das	Helder, wind 3 Bft, temperatuur 9°C
19 juni 2013 20:00u-22:00u	Vleermuizen en Das	Half bewolkt, wind 2-3 Bft, temperatuur 16°C
21 september 2013 20:50u-23:00u	Vleermuizen	Bewolkt, motregen, wind 2 Bft, 18-19°C
02 oktober 2013 19:30u-21:45u	Vleermuizen	Licht bewolkt, wind 3 Bft, temperatuur ca. 11°C,

Vleermuizen zijn op zicht geïnventariseerd en met behulp van een batdetector (Petterson D240x). Er was apparatuur (Roland Edirol R-09HR) beschikbaar om, indien noodzakelijk, geluidsopnamen van de batdetector te maken en te analyseren in Batsound. Tijdens de in- en uitvliegtijden is gelet op zwermende en in- of uitvliegende vleermuizen bij de gebouwen in het plangebied. Ook zijn foeragerende of passerende vleermuizen geïnventariseerd.

Tijdens de bezoeken in het voorjaar van 2013 is gericht gezocht naar (sporen van) Huismus door middel van geluid- en zichtwaarnemingen.

Tijdens alle veldbezoeken in 2013 is gedurende de periode dat er daglicht was gericht gezocht naar (sporen van) Das in en rondom het plangebied.

Tijdens het veldbezoek op 15 mei 2013 is de Munnikebeek steekproefsgewijs bemonsterd met een groot schepnet. De gestrekte maaswijdte van het schepnet is 3 millimeter en de grootte van het net is 70x40 centimeter. Op vier plaatsen zijn steekmonsters genomen in de Munnikebeek.

Naast genoemde soorten zijn ook waarnemingen van andere (beschermde) soorten vestgelegd en in de verwerking meegenomen.

Aan de hand van de resultaten van het nader onderzoek is getoetst in hoeverre de geplande ingreep leidt tot verstoring van de aanwezige beschermde waarden. Er is

[1] Mw. Ir. Mieuw van Diedenhoven

aangegeven op welke wijze rekening kan worden gehouden met de aanwezige soorten. Daarnaast is aangegeven of, en in welke situatie, een ontheffing ingevolge de FF-wet aangevraagd en verkregen dient te worden, alvorens verstorende activiteiten mogen plaatsvinden.

3. Resultaten

De integrale resultaten zijn per veldbezoek opgenomen in bijlage 1. Hieronder zijn de resultaten per soort(engroep) samengevat.

3.1. Resultaten algemeen

Er zijn twee vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Deze vaste verblijfplaatsen worden uitsluitend als paarplaats gebruikt. Er zijn geen kraam-, zomer- of winterverblijfplaatsen of verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen in het plangebied aanwezig.
In het plangebied wordt de lijnvormige beplanting aan de noordwestzijde van het terrein en de Munnikebeek door vleermuizen als vliegroute gebruikt. Er is vastgesteld dat de vliegroute gebruikt wordt door Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger.

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen van Huismus. In het plan zijn wel een kwetterplekken voor Huismus aanwezig, welke een essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied van de Huismus.

Er is vastgesteld dat er geen beschermde vissoorten in de Munnikebeek voorkomen en dat de Das het plangebied niet als onderdeel van zijn leefgebied gebruikt.

3.2. Resultaten per soort

Gewone dwergvleermuis

In het plangebied zijn geen zomer- en kraamverblijfplaatsen vastgesteld en de gebouwen zijn niet geschikt als winterverblijfplaats. Wel is er paaractiviteit van twee tot drie roepende mannetjes van Gewone dwergvleermuis waargenomen. Dit wijst er op dat er maximaal drie paarplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. De paarplaatsen bevinden zich in de gebouwen nabij locatie 3 en locatie 7 (zie kaart), omdat de verblijfplaatsen uitsluitend als paarverblijfplaats gebruikt worden is het vaststellen van de exacte locatie niet mogelijk gebleken.
Er is vastgesteld dat Gewone dwergvleermuis de Munnikebeek en de bomenrij aan de noordwest zijde van het terrein (locatie 6) als vliegroute gebruikt. Gezien het open karakter van het omliggende landschap is de bomenrij een essentiële vliegroute.

Laatvlieger

In het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van Laatvlieger vastgesteld.
Er is vastgesteld dat Laatvlieger de Munnikebeek en de bomenrij aan de noordwest zijde van het terrein (locatie 6) als vliegroute gebruikt. Gezien het open karakter van het omliggende landschap moet de bomenrij als een essentiële vliegroute worden beschouwd.

Huismus

In het plangebied zijn twee kwetterplekken van Huismus aanwezig. Eén kwetterplek wordt gevormd door een klimop, welke tegen een schuur groeit (locatie 1) en één kwetterplek wordt gevormd door een bosje aan de zuidrand van het plangebied

(locatie 3). Bij de kwetterplekken is geen nestactiviteit waargenomen. De kwetterplekken behoren niet tot de vaste rust- en verblijfplaatsen maar vormen wel een essentieel onderdeel van het functioneel leefgebied van de Huismus.
Een groot aantal nestplaatsen van Huismus is aangetroffen onder het dak van de woning aan het pleintje bij de Smidstraat (locatie 2), buiten het plangebied. Deze nestplaatsen bevinden zich op een afstand van ongeveer 100 meter van de kwetterplekken.
Het plangebied en omgeving vormen een foerageergebied voor Huismus (kleinschalig met groene elementen). Door de aanwezigheid van hobbydieren (pony's, kippen, konijnen), zowel in het plangebied als in de omgeving, is er ruim voldoende voedsel voor Huismus te vinden.

Das

Ondanks de hoge frequentie, waarmee in het plangebied is gezocht naar sporen van Das, zijn geen aanwijzingen gevonden dat de Das gebruik maakt van het plangebied. Vastgesteld is dat het plangebied geen onderdeel is van het functioneel leefgebied van de Das.

Vissen

Tijdens het onderzoek zijn geen vissoorten aangetroffen in de Munnikebeek.

Overige soorten

Er is een nest van Spreeuw aanwezig onder het pannendak van het witte woonhuis (locatie 4). Spreeuwennesten zijn alleen jaarrond beschermd als er onvoldoende alternatieven nestplaatsen in de omgeving zijn en door het verdwijnen van de nestplaats van wezelijke invloed is op de populatie van de soort. In de woningen aan de nabij gelegen Smidstraat zijn ook broedgevallen van Spreeuw waargenomen. Er zijn voldoende nestplaatsen voor Spreeuw in de omgeving aanwezig

In het plangebied zijn algemeen voorkomende soorten aangetroffen als Konijn, Egel en Bruine kikker.

4. Analyse

- Op basis van de resultaten wordt uitgegaan van twee vaste paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis; deze verblijfplaatsen gaan verloren door de ingreep.
- Op basis van de resultaten wordt uitgegaan van twee essentiële vliegroutes van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger in het plangebied; de ingreep heeft mogelijk een effect op de functionaliteit van de vliegroute.
- Huismussen hebben geen nesten in het plangebied. In het plangebied zijn wel twee kwetterplekken aanwezig, waarvan er één van essentieel belang is voor het functioneren van het leefgebied van de Huismus. De kwetterplekken gaan door de ingreep verloren.
- Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het leefgebied van de Das, dus vindt er ook geen verstoring plaats.
- In het plangebied komen geen beschermde vissoorten voor, dus vindt er ook geen verstoring plaats.
- Alle broedgevallen, ook die van Spreeuw, zijn wettelijk beschermd. Afhankelijk van de start van de werkzaamheden kan een broedgeval van Spreeuw worden verstoord.

5. Conclusies en adviezen

- Door de ingreep gaan twee paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis verloren. De paarplaatsen bevinden zich bij locatie 3 en locatie 7 (zie kaart 1). Het vernietigen van deze vaste verblijfplaatsen is wettelijk verboden. Er zullen voldoende mitigerende maatregelen genomen moeten worden. Het is nodig om een ontheffing op grond van de FF-wet aan te vragen (en te krijgen) voordat de ingreep uitgevoerd kan worden.
- De bomenrij aan de noordwestzijde van het terrein (locatie 6) en de Munnikebeek zijn (onderdeel van) essentiële vliegroutes (noord-zuid richting) voor Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Het verdient aanbeveling deze groenstructuren functioneel te handhaven door deze in te passen in de inrichting van het plangebied en hiermee rekening te houden bij bijvoorbeeld het lichtplan. Wanneer de vliegroutes door de ingreep niet gehandhaafd kunnen blijven of de functionaliteit wordt aangetast, wordt de vliegroute verstoord. Het verstoren van essentiële vliegroutes is wettelijk verboden. In dat geval is het nodig om een ontheffing op grond van de FF-wet aan te vragen (en te krijgen) voordat de ingreep uitgevoerd kan worden.
- Door de ingreep gaan kwetterplekken van Huismus verloren waarvan er één (locatie 1) een essentieel onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de Huismus. Het aantasten van de functionaliteit van het leefgebied is wettelijk verboden. Er zullen derhalve voldoende mitigerende maatregelen genomen moeten worden om verlies van functionaliteit te voorkomen. Indien er niet voldoende mitigerende maatregelen genomen kunnen worden dient een ontheffing op grond van de FF-wet aangevraagd (en verkregen) te worden voordat de ingreep uitgevoerd kan worden.
- In het algemeen geldt dat de werkzaamheden ruim buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden; indien werkzaamheden binnen of rond het broedseizoen worden uitgevoerd, dient te worden vastgesteld dat er geen enkel broedgeval kan worden verstoord. Verstorende activiteiten mogen pas plaatsvinden nadat broedgevallen op natuurlijke wijze zijn geëindigd (en de jonge vogels definitief zijn uitgevlogen) en voordat zich nieuwe broedgevallen voordoen.
- Om verstoring van licht beschermde soorten zoals Konijn, Bruine kikker en Egel zo veel mogelijk te voorkomen, dient de zorgplicht in acht genomen te worden. Zo wordt bij het uitvoeren van werkzaamheden van tevoren gecontroleerd of mogelijke verblijfplaatsen van dergelijke soorten op de betreffende plek aanwezig is; als dat niet kan worden uitgesloten, wordt de potentiële verblijfplaats kleinschalig ontmanteld, opdat eventueel aanwezige dieren een veilig heenkomen kunnen zoeken. Voor deze licht beschermde soorten (tabel 1) geldt volgens AMvB art. 75 FF-wet, een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen.
- Voor alle soorten (beschermd en niet beschermd) geldt de wettelijke algemene zorgplicht hetgeen inhoudt dat u nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet voorkomen.
- Bij de uitvoering van werkzaamheden is het van belang de bestaande, te handhaven landschapselementen als grasland, houtopstanden en struwelen niet aan te tasten.
- Geadviseerd wordt om een ecologisch werkprotocol op te laten stellen, gebaseerd op de ingreep, de planning daarvan en de aanwezige soorten. In het ecologisch werkprotocol is aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met de aanwezige soorten en vormt daarmee de basis van de wettelijke zorgplicht. Ook wordt dit protocol gebruikt om het activiteitenplan op te stellen, een verplicht onderdeel van de ontheffingsaanvraag.

Bronnen

De Groene Ruimte, 2013. *Onderzoek beschermde natuurwaarden plangebied Veldjesgraaf 2, Ederveen (11-03-2013), projectnr. 13419.*

Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I, 2011a. *Soortenstandaard Huismus (Passer domesticus).*

Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I, 2011b. *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis(Pipistrellus pilpistrellus).*

Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I, 2011c. *Soortenstandaard Kleine modderkruiper (Cobitis taenia).*

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2013. *Vleermuisprotocol 2013, maart 2013.*

Bijlage 1. Resultaten per veldbezoek

29 april, ochtend

Op de planlocatie is een kwetterplek van Huismus aangetroffen. Het betreft een begroeiing van klimplanten tegen een schuurtje (zie locatie nummer 1 op de waarnemingenkaart). Er is geen nest-indicerend gedrag waargenomen. Een andere kwetterplek vormen de bosjes aan de zuidrand van het plangebied. Hier zijn enkele Huismussen waargenomen (locatie nummer 3). Er zijn nestlocaties vastgesteld net buiten het plangebied bij een woning op de hoek van de Smidstraat (locatie nummer 2).

Onder de dakpannen van het witte woonhuis in het plangebied is een broedgeval van Spreeuw vastgesteld (locatie nummer 4).

Er is gezocht naar sporen van Das maar er zijn geen sporen gevonden.

15 mei 2013, ochtend

Opnieuw was de kwetterplek bij het schuurtje (locatie 1) druk bezet door Huismussen. Naar schatting waren 10 à 15 mussen aanwezig. Op locatienummer 2, buiten het plangebied, werd druk voedsel aangevlogen door Huismussen. Op locatie 3, het bosje, waren ditmaal geen Huismussen aanwezig.

Vastgesteld is dat het broedgeval van Spreeuw nog steeds aanwezig is onder de dakpanen van het witte woonhuis (locatie 4).

De Munnikebeek is onderzocht op aanwezigheid van (beschermde) vissoorten. Er zijn geen vissen aangetroffen.

Er is gezocht naar sporen van Das maar er zijn geen sporen gevonden.

01 juni 2013, ochtend

Tijdens het ochtendbezoek voor vleermuizen is vooral gezocht naar invliegende dieren. Deze zijn niet waargenomen. Er zijn drie Gewone dwergvleermuizen en één Laatvlieger gehoord en gezien op vliegroute langs de Munnikebeek in oostelijke richting. Verder zijn vier, in noordelijke richting passerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen langs de bomenrij bij locatie 6.

Er is gezocht naar sporen van Das maar er zijn geen sporen gevonden.

19 juni 2013, avond

Tijdens het avondbezoek zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Er zijn vijf foerageerende Gewone dwergvleermuizen rond de gebouwen in het plangebied en boven het grasland aan de oostkant van het plangebied (locatie 5) waargenomen. Ook boven de Munnikebeek zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er is één Laatvlieger waargenomen, deze vloog langs de bomenrij (locatie nummer 6) in noordelijke richting.

21 september 2013, avond

Tijdens het avondbezoek zijn in het plangebied enkele Gewone dwergvleermuizen foerage-rend om de gebouwen en boven de graslanden waargenomen. Tussen de schuur en de Munnikebeek (locatie nummer 7) is een roepende Gewone dwergvleermuis waargenomen. Ook aan de zuidkant van het plangebied (nabij locatie nummer 3) is een roepende Gewone dwergvleermuis waargenomen. De exacte locatie van de vaste verblijfplaatsen is niet vastge-steld, maar uit het gedrag was af te leiden dat een paarplaats aanwezig is. Het gaat om twee verschillende individuen van Gewone dwergvleermuis.

02 oktober 2013, avond

Tijdens het avondbezoek zijn geen uitvliegende dieren waargenomen. Er is één roepende Gewone dwergvleermuis waargenomen, weer nabij locatie 7. De Gewone dwergvleermuis vloog steeds heen en weer langs het brede pad tussen de schuur en de Munnikebeek.

Tijdens het bezoek is één passerende Laatvlieger gehoord die vanuit oostelijke richting naar het westen vloog via de vliegroute langs de Munnikebeek.

Bijlage 2. Kaart met locaties